

Лабіринт Фавна
Корнелія Функе

Гільєрмо дель Торо

Колись давно жила собі принцеса Моанна в підземному царстві, де не буває ні обману, ні болю. І мріяла вона побачити людський світ. Отож одного дня принцеса втекла від варті і піднялася в наш світ. Невдовзі сонце спалило всі її спогади, і принцеса забула, хто вона та звідки. Вона блукала землею, страждаючи від холоду, болю й хвороб, аж поки не померла. Її батько, король, не облишив пошуків, бо знав, що душа Моанни безсмертна, і сподівався, що одного дня вона повернеться додому. В іншому тілі, в інший час. Може, навіть в іншому місці. Він чекатиме...

Корнелія Функе, Гільєрмо дель Торо

Лабіринт Фавна

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Переклад з англійської Наталії Дьомової

Художник Аллен Вільямс

Дизайнер обкладинки Петро Вихорь

© Guillermo del Toro, 2019

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2020

* * *

Альфонсо Фуентесу та його команді, які врятували мій дім, мої дерева, моїх віслюків, мої спогади і мої записники від пожежі Вулсі

К. Ф.

Для К – ти відповідь на всі загадки, мій дороговказ із Лабіринту

Г. Д. Т.

Пролог

Кажуть, колись давно жила собі принцеса у підземному царстві, де не буває ні обману, ні болю. І мріяла вона побачити людський світ. Принцеса Моанна марила безкраім синім небом і безкінечним морем хмар, марила сонцем і травою, і смаком дощу... Отож одного дня вона втекла від варті і піднялася у наш світ. Невдовзі сонце спалило всі її спогади, і принцеса забула, хто вона та звідки. Вона блукала землею, страждаючи від холоду, болю й хвороб. Аж поки, зрештою, не померла.

Її батько, король, не облишив пошуків, бо знав, що душа Моанни безсмертна, і сподівався, що одного дня вона повернеться додому.

В іншому тілі, в інший час. Може, навіть в іншому місці.

Він чекатиме.

До останнього подиху.

Повік-віків.

1. Ліс і Фея

На півночі Іспанії був колись ліс, такий старий, що міг би розповісти прадавні історії, давно забуті людьми. Дерева так глибоко вросли у вкритий мохом ґрунт, що корінням своїм обплітали кістки померлих, а гіллям сягали зірок.

«Стільки всього втрачено», – прошепотіло листя, коли три чорні автівки проїхали ґрунтовою дорогою поміж мохами і папороттям.

«Але все втрачене можна повернути», – шепотіли у відповідь дерева.

Стояв 1944 рік, і дівчинка, яка сиділа в одній із автівок коло вагітної матері, не розуміла, про що шепочуть дерева. Її звали Офелія, і вона вже все знала про біль втрати, хоч і було їй тільки тринадцять років. Її батько помер лише рік тому, й Офелія так страшно за ним сумувала, що іноді їй здавалося, ніби замість серця у неї – порожня коробка, по якій перекочується тільки біль. Дівчинка часто думала – а мамі теж так болить? – але не могла знайти відповіді у блідому обличчі матері.

«Обличчя біле – як сніг, уста червоні – як кров, волосся чорне – як вугілля», – часто повторював батько, милуючись матір'ю, і в голосі його бриніла ніжність: «Ти так на неї схожа, Офеліє».

Нічого не залишилося.

Вони вже їхали кілька годин, щомить далі і далі від усього, що знала Офелія – глибше і глибше у безкінечний ліс, назустріч чоловікові, якого мати вибрала їй за нового батька. Офелія називала його Вовком і не хотіла про нього думати. Але навіть дерева, здавалося, шепотіли його ім'я.

Кілька книжок – от і вся пам'ятка про дім, яку Офелії вдалося взяти з собою. Одну з них вона тримала на колінах і міцно стиснула в пальцях, а потім погладила обкладинку і розгорнула. Серед затіненого лісу книжкові сторінки аж сяяли білизною. Надруковані слова дарували затишок і прихисток. Букви виступали, мов сліди на снігу: широка біла гладь, неторкнута болем, невражена спогадами – занадто темними, щоб тримати їх у пам'яті, і занадто солодкими, щоб відпустити.

– Навіщо стільки книжок, Офеліє? Ми ж у глушину ідемо! – подорож нелегко давалася матері, обличчя її зовсім пополотніло.

Від дороги, від вагітності. Вона вихопила книжку з рук Офелії, і всі втішні слова замовкли.

– Ти вже виросла з казок, Офеліє! Пора звернути увагу на справжній світ!

Материн голос гудів, як надтріснутий дзвін. За батькового життя вона ніколи так не сипіла.

– О, ми спізнюємося! – мати зітхнула і притиснула носовичок до рота. – Він розсердиться.

Він...

Мати застогнала, й Офелія схопила за плече водія на передньому сидінні.

– Зупиніться! – попросила вона. – Зупиніть машину. Моїй мамі погано.

Водій незадоволено забурчав, але заглушив двигун. Вовки – ось вони хто, всі ці солдати, що їх супроводжують. Вовки-людожери. Мама казала, казки не мають нічого спільного з реальністю – але хіба Офелія не бачила? Казки показали їй усю правду.

Мати тяжко вибралася з автівки і дочовгала до краю дороги, де росли чагарники папороті – їй знудило. Донька також вийшла. Густі зарості заливали все довкола, наче океан. Поміж їхнього перистого листя пробивалися вгору сірі стовбури дерев, мов виринаючи із затонулої низовини.

Дві машини супроводу також спинилися, і ліс закишів сірими уніформами. Деревам вони не сподобалися – Офелія відчувала. Офіцер, якого звали Серрано, підійшов перевірити, як там мати. Це був високий, дорідний чоловіч'яга із надміру гучним голосом і звичкою носити офіцерську форму, ніби це театральний костюм.

Надтріснутим голосом мати попросила в нього води, а тим часом Офелія ступила кілька кроків уперед по ґрунтовій дорозі.

«Вода, – шепотіли дерева. – Земля. Сонце».

Листя папороті гладило сукню Офелії, наче зелені пальці. Вона наступила на камінь – й опустила погляд додолу. Камінь був сірий, як солдатська форма, і лежав посеред дороги, ніби хтось його там згубив. Позаду, на місці зупинки, матір знову нудило при дорозі. Чому жінкам так тяжко приводити дітей на цей світ?

Офелія нахилилася і підняла камінь, порослий мохом від плину часу. Але варто було відгорнути мох пальцями, як на гладенькій рівній поверхні проступило виکارбуване око.

Людське око.

Дівчинка озирнулася.

Неподалік бовваніли три понижені кам'яні стовпи, майже непомітні посеред високих чагарників. Витесані з сірого каменю, майже всуціль вони були вкриті дивними концентричними візерунками, а на центральній колоні проступало розкришене кам'яне обличчя, звернене в бік лісу. Офелія не змогла втриматися. Вона зійшла з дороги й підійшла до стовпа, хоча взуття вже за кілька кроків промочила роса, а на сукню начіплялися реп'яхи.

Обличчю не вистачало одного ока. Як у складаній мозаїки, якій бракує останнього елемента.

Офелія стиснула в пальцях камінь із зображенням ока і підступила ближче.

Під прямими лініями носа на сірій поверхні виширилися розкришені зуби. Дівчинка відсахнулася – між тими зубами заворушилося щось тонке і крилате, і воно потягнуло до неї довгі тремтливі щупики. Зсередини рота показалися комашині ноги, а тоді вилізла і вся істота, трохи більша за долоню Офелії, і миттю видряпалася колоною на самий вершечок. Умостившись, створіння помахало дівчинці довгими, тонкими передніми ніжками. Офелія усміхнулася. Коли вона усміхалась востаннє? Уже й забула, як це.

– Ти хто? – прошепотіла Офелія.

Істота знову помахала передніми лапками і щось мелодійно протріскотіла. Може, цвіркун? Отакі цвіркуни на вигляд? Чи це бабка? Офелія не знала. Вона виросла в місті, всередині кам'яних стін без очей та облич. Без виширених ротів.

– Офеліє!

Істота розпустила крильця і відлетіла. Дівчинка провела її поглядом. Мати з офіцером Серрано стояли на дорозі неподалік.

– Ти тільки поглянь на свої ноги! – насварила мати з тихим смиренням, яке так часто тепер звучало в її голосі.

Офелія опустила очі – мокре взуття вкрилося болотом, але на обличчі в неї досі цвіла усмішка.

– Здається, я бачила Фею! – сказала вона.

Так. От що це було. Офелія точно знала.

Але мати і слухати не хотіла. Її звали Кармен Кардосо, їй було тридцять два, вона була вдова і вже не пам'ятала, як можна дивитися на щось без презирства або без страху. Вона бачила лише світ, який забрав у неї кохання і на порох розтер між зубами. І позаяк Кармен любила доньку – дуже, дуже любила – вона вийшла заміж удруге. Світом правлять чоловіки, донька ще просто не розуміє, і тільки чоловік зможе їх захистити. Мати Офелії про це не здогадувалася, але сама вона також вірила у казки. Кармен Кардосо вірила у найнебезпечнішу казку зі всіх: про принца, який її порятує.

Крилата істота, яка чекала на Офелію всередині кам'яного рота, все про це знала. Вона багато чого знала – тільки була це не Фея. Принаймні в нашому розумінні цього слова. Лише її пан знав її справжнє ім'я, бо в Магічному Королівстві володіти чимось іменем – те саме, що володіти його життям.

Із ялицевої гілки істота спостерігала, як Офелія з матір'ю повертаються назад до машини і рушають далі. Вона довго чекала на саме цю дівчинку – дівчинку, яка вже втратила так багато і втратить іще більше, перш ніж віднайде те, що належить їй за правом. Непросто буде їй допомогти, але

так загадав пан, а він не любив, коли його наказами нехтували. Ой, як не любив.

Дедалі глибше і глибше заїжджали автівки в ліс – а разом із ними Офелія, її мати та ненароджене ще дитя. Істота, яку Офелія назвала Феєю, розпустила комашині крильця, згорнула шість тонких довгих ніжок і полетіла слідом.

2. Різні подоби зла

Зло рідко набуває впізнаваної подоби відразу. Часто все починається з ледве чутного шепоту. Із погляду. Зі зради. А потім росте, коріниться, досі невидиме, непомічене. Лишень у казках зло набуває конкретної форми. Страшні сірі вовки, лихі королі, демони та чорти...

Офелія знала, що той, кого їй скоро доведеться кликати «батьком» – лихий. Посміх, як у циклопів-оханкану, а в темних очах нуртує нещадність незгірш трирукого Куегля та страшного хмарника Нуберу[1 – Чудовиська з іспанського (кантабрійського) фольклору. – Тут і далі прим. ред.]. Про всіх цих чудовиськ вона читала в казках. Але мати не розгледіла його справжньої подоби. Із віком часто гіршає зір, і, може, Кармен Кардосо не помітила вовчого вишкіру, бо капітан Відаль був вродливий і завжди красувався у парадній формі, при чоботах і рукавичках. Мати так сильно прагнула знайти захисника, що, мабуть, прийняла його кровожерливість за рішучість, а грубість – за силу.

Капітан Відаль зиркнув на кишеньковий годинник. Через скло на циферблаті проходила тріщина, але стрілки досі правильно показували час і зараз свідчили, що три автівки спізнюються.

– На п'ятнадцять хвилин, – пробурмотів Відаль.

Як усі чудовиська – і сама Смерть – він був завжди пунктуальний.

Саме так – як і боялася Кармен, на старий млин, що його Відаль обрав собі за штаб, вони прибули із запізненням. Відаль ненавидів ліс. Він ненавидів усе, що не підпадало під його порядок, а дерева надто охоче переховували тих, на кого він тут полював. Ці люди боролися з темрявою, якій Відаль поклонявся й служив, і він приїхав у цей старий ліс, щоб їх зламати. О так, новий батько Офелії любив трошити кістки всіх, кого вважав слабкими, проливати їхню кров і встановлювати новий порядок у їхньому безладному, жалюгідному світі.

Він зустрів автоколонну. З усмішкою.

Але Офелія помітила, з якою він дивився зневагою, коли вітав їх на запиленому подвір'ї, куди колись давно селяни з навколишніх сіл возили зерно до млина. Її мати натомість усміхнулася і дозволила Вовкові торкнутися живота, в якому росла його дитина. Навіть не сперечалася, коли він посадив її в інвалідний візок, наче зламану ляльку. Дівчинка

спостерігала із заднього сидіння машини і кипіла від того, що доведеться подати Вовкові руку, як наказала мати. Але не хотіла залишати її з ним наодинці, тож нарешті вийшла з автівки, притискаючи до грудей книжки, наче щит із паперу і слів.

– Офеліє.

Вовк роздробив ім'я тонкими губами, щоб вийшов зламаний – як і її мати – звук, і опустив погляд на її простягнену ліву руку.

– Іншу руку, Офеліє, – промовив він тихо. – Запам'ятай.

Чорні шкіряні рукавички скрипнули, коли він стиснув долоню дівчинки, як браконьєрський капкан. А тоді розвернувся до неї спиною, ніби відразу забув про її існування.

– Мерседес! – гукнув він жінці, яка допомагала солдатам розвантажувати речі з машини. – Сумки їхні візьми!

Жінка була бліда й худорлява, волоока, з чорним, як воронове крило, волоссям. Офелія подумала – наче принцеса, що вдає із себе селянську дочку. Або чарівниця, от тільки Офелія ще не вирішила, лиха чи добра.

Мерседес із солдатами занесли материні валізи в будинок. Дівчинці він здався покинутим і печальним, ніби скучив за тими часами, коли тут мололи свіже зерно. Тепер тут усім заправляли солдати, які сараною кишіли під його облупленими кам'яними стінами. Увесь двір, оточений з різних боків стайнями, коморою та власне млином, був заставлений солдатськими наметами й вантажівками.

Сірі уніформи, понурий старий будинок і ліс, повний тіней... Офелії так сильно захотілося додому, аж подих перехопило. Але без батька більше не було дому. В очах защипало, аж раптом дівчинка помітила, як поміж складеними неподалік тюками вилискує на сонці пара прозорих – ніби з тонкого скла – крилець.

То була Фея.

Вона полетіла прямо до дерев позаду млина, й Офелія, забувши про своє горе, помчала слідом. Фея була така швидка, що Офелія, наздоганяючи, перечепилася через власні ноги і розсипала всі книжки. Але коли позбирала, пообтирала від бруду обкладинки, Фея чекала на неї, учепившись за кору найближчого дерева.

Звісно, чекала. О, звісно. Треба, щоб дівчинка пішла слідом.

Але що це? Ні! Вона знову спинилася.

Офелія розглядала величезну арку, що з'явилася між деревами, і дві старовинні стіни, над якими вона здіймалася. З вершини арки дивилася рогата голова з порожніми очима та широко роззявленим ротом – ніби намагається ковтнути цілісінький світ. Під поглядом тих очей усе, що було навколо, ніби зникало: млин, солдати, Вовк, навіть її мати. «Заходь!» –

мовби кликали покриті стіни. Під рогатою головою виднілися вицвілі вирізьблені слова, але Офелія не знала, що вони означають.

In consiliis nostris fatum nostrum est, писало там.

«Наша доля – сукупність наших рішень».

Фея зникла, й Офелія ступила в холодну тінь під прорізом арки. «Повернися назад!» – застеріг внутрішній голос. Але дівчинка не послухала. Інколи варто слухати, інколи – ні. Офелія була не впевнена, що в неї є вибір. Ноги самі вели її вперед. Широкий на початку, прохід звузився вже буквально за кілька кроків, Офелія легко досягала обидвох стін коридору, просто витягнувши руки. Вона йшла вперед і долонями вела по старих каменях обабіч. Такі холодні, незважаючи на теплий день. Ще кілька кроків, і вона дісталася повороту. Ще один коридор завертав ліворуч, а за наступним поворотом – уже праворуч.

– Це лабіринт.

Дівчинка різко обернулася.

Позаду неї стояла Мерседес. На плечах у неї лежала шаль, ніби сплетена з вовняних листочків. Якщо вона й чарівниця, то вродлива, а не стара і покручена, як на малюнках у книжках Офелії. Але вона знала з книжок, що чародійки рідко показують своє справжнє обличчя.

– Лишень стара купа каміння, – сказала Мерседес. – Дуже стара. Старіша за млин. Це завжди тут було – задовго до того, як збудували млин. Не треба сюди ходити. Ще заблукаєш. Таке вже бувало. Я тобі якось розповім, якщо захочеш.

– Мерседес! Capitan[2 – Капітан (ісп.).] кличе! – наказав із-за млина різкий солдатський голос.

– Іду! – гукнула у відповідь жінка.

І усміхнулася Офелії. В її усміху ховалося багато таємниць, але дівчинці вона сподобалась. Дуже сподобалась.

– Ти чула. Мене кличе твій батько, – Мерседес попрямувала назад до арки.

– Він мені не батько! – гукнула їй у спину Офелія. – Не батько!

Жінка сповільнила кроки.

Офелія підбігла до неї, і вони разом пройшли крізь арку, залишивши холодні стіни та рогату голову з порожніми очима позаду.

– Мій батько був кравець, – сказала дівчинка. – Його на війні вбили.

І знову підступили сльози. Як завжди, коли Офелія про нього говорила. Вона нічого не могла з цим удіяти.

– Він пошив мою сукню і мамину блузку. Він шив найгарніше вбрання. Гарніше, ніж у принцес із моїх книжок! Capitan Відаль мені не батько.

– Ти вже це пояснила, – лагідно промовила Мерседес, обійнявши дівчинку за плечі. – А тепер ходи. Я відведу тебе до матері. Вона тебе вже, мабуть, шукає.

У неї були теплі обійми. І міцні.

– Правда, моя мама гарна? – спитала Офелія. – Це тільки через дитину вона хворіє. У тебе є брат?

– Є, – відповіла Мерседес. – От побачиш, ти полюбиш малого братика. Дуже сильно полюбиш. Нікуди не подінешся.

Вона знову всміхнулася. Але очі в неї були печальні. Офелія це зауважила. Здається, Мерседес також був відомий біль утрати.

Фея дивилася їм услід із вершини кам'яної арки: жінка і дівчинка, весна і літо, поруч.

Дівчинка повернеться.

Фея подбає про це.

Дуже скоро.

Щойно так забажає її пан.

3. Лише мишка

Так, у Мерседес був брат. Педро був серед тих, хто ховався у лісі – «макі», як вони себе називали. Партизани, що переховувалися від тих самих солдатів, для яких Мерседес варила і прибирала.

Капітан Відаль зі своїми офіцерами саме планував полювання на цих людей, коли вона принесла хліб, сир і вино за його наказом.

Колись давно на цьому столі, де зараз розклали мапу, мірошникова дружина подавала вечерю. Тепер тут подавали лише смерть. Смерть і страх.

У каміні палахкотіло полум'я, відкидаючи на побілені стіни та схилені над мапою обличчя тіні ножів та гвинтівок. Мерседес поставила тацю і нишком кинула оком на позначені армійські позиції.

– Партизани тримаються лісу, бо їх там складно вистежити, – голос у капітана був такий же безвиразний, як і його обличчя. – Ця підлота знає місцевість значно краще за нас. Тому ми перекриємо всі підходи до лісу. Тут. І ось тут.

Палець у чорній рукавичці вдарив по карті, наче снаряд.

«Слухай уважно, Мерседес. І розкажи братові про їхні плани, інакше за тиждень його спіткає смерть».

– Провізія, ліки – ми все замкнемо на складі. Ось тут, – Відаль позначив на мапі розташування млина. – Треба зігнати їх із гір. Так вони самі до нас прийдуть.

«Тут, Мерседес. Вони все триматимуть тут!»

Вона повільно розкладала їжу на столі, рада, що невидима в їхніх очах – як служниця, як інтер'єр, як крісло і камінні дрова.

– Поставимо три нові командні пости. Тут, тут і ось тут.

Капітан виставив на карту бронзові мітки. Мерседес очей не зводила з його рук у темних рукавичках. Ось ким вона була: очима і вухами кроликів, на яких вони полювали, тиха і невидима, наче мишка.

– Мерседес!

Подих урвався, коли та чорна рукавичка стиснула її плече.

Відаль підозріливо мружив очі. «Він так на всіх дивиться із підозрою, Мерседес», – заспокоїла вона сама себе, щоби перестало так калатати серце. Йому подобалося спостерігати, як під його поглядом на чужому обличчі розповзався страх, але Мерседес занадто часто грала в цю гру, щоб себе видати. Вона лише мишка. Невидима. Їй кінець, якщо він раптом розгледить у ній лисицю чи кішку.

– Поклич доктора Феррейру – хай спуститься.

– Так, se?or[3 – Сеньйоре (ісп.)].

Вона опустила голову, зіщулилася. Більшість чоловіків не люблять високих жінок. Відаль не виняток.

Три командні пости. І ліки з провізією привезуть на млин.

От ось це вже точно стане в пригоді.

4. Троянда на темній горі

Доктор Феррейра був добрим і лагідним чоловіком. Офелія це зрозуміла, щойно він зайшов до матері у кімнату. Доброту видно незгірш за жорстокість. Вона випромінює тепло і світло, а лікар повнився ними обома.

– Це допоможе вам заснути, – пояснив він матері й додав кілька крапель янтарної рідини в склянку води.

Мати не сперечалася, коли лікар порекомендував їй кілька днів постільного режиму. Дерев'яне ліжко було величезне, тож їм із Офелією не бракувало місця. Матері було дуже зле, відколи вони приїхали в це мізерне місце. На лобі виступив рясний піт, а вродливе обличчя кривилося від болю. Дівчинка хвилювалася, але її заспокоював спокійний вигляд, із яким лікар крапав мікстуру.

– Двох крапель вистачить, – він передав Офелії брунатну пляшечку, щоб вона її закоркувала. – От побачиш, їй полегшає.

Мати ледве змогла проковтнути ліки, навіть розведені у воді.

– Повністю допивайте, – м'яко наголосив доктор Феррейра. – Молодчина.

Голос у нього був теплий, як ковдра на ліжку, й Офелія подумала – чого було мамі не закохатися у такого чоловіка? Він нагадував їй покійного батька. Трошечки.

Дівчинка щойно присіла на краєчок ліжка, як у кімнату зайшла Мерседес.

– Ви потрібні йому внизу, – сказала вона докторові Феррейрі.

Йому. Ніхто не називав його на прізвище. Відаль. Ніби камінь кинули у вікно, і кожна буква – то уламок розбитого скла. Caritan. Так вони майже всі його називали. Але Офелія все одно вважала, що «Вовк» пасує йому найбільше.

– Обов'язково покличте мене в разі потреби, – велів лікар матері, закриваючи саквояж. – Байдуже, чи вдень, чи вночі. Ви або ваша юна медсестра, – додав він, усміхнувшись Офелії.

І пішов услід за Мерседес, а дівчинка вперше лишилася наодинці з матір'ю у цьому старому домі, пропахлому холодними зимами та сумом людей давноминулих віків. Їй подобалося лишатися з матір'ю тільки удвох. Завжди подобалося, а тоді з'явився Вовк.

Мати потягнула її за руку до себе.

– Моя юна медсестра, – вона охопила доньчину руку з утомленим, але щасливим усміхом. – Зачини двері та загаси світло, cari?o[4 – Серденько (ісп.).].

Хоч і під маминим боком, Офелія боялася спати в цій дивній кімнаті, але зробила, як велено. Вона вже бралася за дверну защіпку, коли помітила, що лікар із Мерседес спинилися перед сходами. Її вони не помітили, й Офелія не хотіла підслуховувати, але не могла не прислухатися. Слухати... зрештою, саме в цьому полягає дитинство. Дізнаватися дорослі секрети – це те саме, що дізнаватися про дорослий світ. І як у ньому вижити.

– Допоможіть, лікарю! – шепотіла Мерседес. – Ходіть зі мною до нього. Рана на нозі не гоїться. Йому гіршає.

- Це все, що я зміг дістати, - тихо відповів доктор Феррейра і простягнув жінці маленький згорточок у коричневому папері. - Мені шкода.

Та взяла згорточок із таким відчаєм на обличчі, що Офелія аж злякалася. Мерседес здавалася такою сильною, ніби здатна захистити її у цьому домі, повному самоти та привидів минулого.

- Capitan чекає на вас у кабінеті, - Мерседес розправила плечі й відвернулася.

Доктор Феррейра спускався сходами, і кроки його були важкі, ніби обтяжені провиною, що він покидає Мерседес у такому відчаї.

Офелія залякла на місці.

Таємниці. Вони додають світові темряви, але й будять бажання шукати істину...

Дівчинка так і стояла перед прочиненими дверима, коли Мерседес повернулася до неї обличчям. Очі жінки перелякано розширилися, щойно вона помітила Офелію, і вона швидко сховала згорточок під шаллю. Тільки тепер ноги нарешті послухалися Офелію, і вона відступила в кімнату й защепила двері. Хай би Мерседес просто забула, що її бачила.

- Офеліє! Ходи сюди! - покликала з ліжка мати.

Принаймні вогнище у каміні хоч якось освітлювало темну кімнату, разом із двома мерехтливими свічками на камінній полиці. Дівчинка заповзла під ковдру й обвила матір руками.

Лишень удвох. Чому цього не вистачило? Але малий братик уже копався у мамі в животі. А раптом він такий же, як його батько? «Іди собі! - подумала Офелія. - Залиш нас у спокої. Ти нам не потрібен. У неї є я, і я про неї подбаю».

- Боже, твої ніжки... наче крижинки! - зойкнула мати.

Вона була така тепла. Навіть гаряча, але лікаря лихоманка ніби не дуже стривожила.

Млин довкола них скрипів і стогнав. Він їх не хотів. Він хотів назад свого мірошника. А може, хотів лишитися з лісом на самоті, щоб коріння дерев пробилось крізь його стіни, листя вкрило покрівлю, і кожен камінчик та балка знову стали частиною лісу.

- Тобі страшно? - прошепотіла мати.

- Трошки, - прошепотіла Офелія у відповідь.

І знову застогнали старі стіни, і зітхнули десь угорі балки, ніби хтось їх силою вигинає. Дівчинка притиснулася до матері - та поцілувала її волосся, таке ж смолянисте, як у неї самої.

- Не бійся, cari?o. Це лише вітер. Ночі тут зовсім інакші. У місті чути машини, трамвай. Тут будинки набагато старіші. Вони скриплять...

Так - ось як скриплять. Цього разу вони дослухалися разом.

- Ніби стіни говорять, правда? - мати не обіймала Офелію так відтоді, як дізналася про вагітність. - Завтра. Завтра буде тобі сюрприз.

- Сюрприз? - Донька підвела погляд на мамине бліде обличчя.

- Так.

Офелії було так безпечно в її обіймах. Уперше відтоді, як... відколи? Відколи помер батько. Відколи мати зустріла Вовка.

- Книжка? - поцікавилася вона.

Батько часто дарував їй книжки. Іноді навіть шив для них обгортки. «Із полотна. Щоб захистити палітурку, Офеліє, - говорив він. - Їх зараз роблять із такої дешевої тканини. Так буде ліпше». Дівчинці так сильно його не вистачало. Іноді здавалося, серце обливається кров'ю і не загоїться, поки вона знову його не побачить.

- Книжка? - тихо розсміялася мати. - Ні! Не книжка! Щось набагато краще.

Офелія не стала нагадувати, що для неї немає нічого кращого за книжку. Мама не зрозуміє. Вона не шукала в книжках прихистку і не дозволяла їм перенести себе в інший світ. Вона бачила тільки цей один світ, і то - думала Офелія - не завжди. Це була частина маминої печалі - приземленість. Книжки розказали б їй так багато про цей світ і про далекі краї, про тварин і рослин, про зірки! Вони стали б вікнами та дверима, паперовими крилами, що підняли б її у небо. Може, мама просто розучилася літати. А може, ніколи й не вміла.

Кармен заплющила очі. Принаймні у снах вона виходить за межі цього світу, чи не так? - подумала Офелія, притискаючись щокою до материних грудей. Так близько, що тіла зливалися в одне, як до моменту її народження. Дівчинка чула, як здійснюється хвилину мамин подих і як тихо стукає серце об ребра - розмірено, ніби метроном.

- Нащо тобі було виходити заміж? - прошепотіла Офелія.

Коли слова зірвалися з уст, якась її частина навіть сподівалася, що мати уже заснула. Але прозвучала відповідь:

- Я надто довго була сама, серденько, - сказала вона, дивлячись у стелю вгори.

Побілка потріскала і вкрилася павутиною.

- Але ж я була з тобою! - заперечила Офелія. - Ти була не сама. Я завжди була з тобою.

Мати не відводила погляду від стелі і раптом здалася доньці дуже далекою.

– Коли підростеш, ти мене зрозумієш. Мені також було нелегко, коли твій батько... – вона різко втягнула повітря ротом і поклала долоню на великий живіт. – Знову твій братик капризує.

Офелія накрила мамину долоню своєю – така гаряча. Так, вона також відчувала, як копається в материному животі її брат. І ні, нікуди він не подінеться, не піде. Він просився у світ.

– Розкажи йому якусь зі своїх казок! – задихалася мати. – Впевнена, це його заспокоїть.

Офелії не хотілося ділитися з ним своїми історіями, але зрештою вона сіла. Під білим покривалом мамине тіло скидалося на гору, вкриту снігом, де її брат спить у найглибшій печері. Дівчинка поклала голову на горбочок поверх покривала, погладжуючи місце, де її брат рухався глибоко під шкірою матері.

– Брате! – прошепотіла вона. – Братуку.

Мати ще не вирішила, як його назвати. Але скоро йому потрібне буде ім'я, щоб підготуватися до цього світу.

– Багато, багато років тому... у сумній, далекій країні... – Офелія шепотіла тихенько, але була певна, що він її чує. – Була собі величезна гора з чорного кременю...

За млином – у темному і тихому, як ніч, лісі – істота, яку Офелія звала Феєю, розпустила крильця і полетіла на звук її голосу. Слова викладалися у стежину з хлібних крихт, що вела крізь ніч.

– А на вершечку тієї гори, – продовжувала Офелія, – кожного світанку розквітала чарівна троянда. Люди казали: хто її зірве, житиме вічно. Але ніхто не наважувався і близько підступитися, бо колючки її були отруйні.

«О так, таких троянд існує багато», – подумала собі Фея, підлітаючи до вікна, за яким дівчинка розповідала свою історію. Істота прошмигнула в кімнату – крильця тріпотіли тихенько, як голосок Офелії – і побачила їх: дівчинка і її матір ховали одна одну в обіймах від темряви навколишньої ночі. Але темрява всередині будинку була набагато страшніша, і дівчинка знала, що підгодовує цю темряву той чоловік, який їх сюди привів.

– Люди розказували, як болісно ці трояндові колючки можуть уразити, – шепотіла Офелія ненародженому братикові. – Попереджали одне одного, що хто полізе на гору – помре. Їм так легко вірилося у біль і в колючки. Страх плекав цю віру. Але ніхто з них не смів і сподіватися, що за це троянда обдарує їх вічним життям. Вони й надії не мали... не мали надії. І так, троянда в'янула знов і знов, щовечора, і не мала кому передати свій дар...

Фея вместилася на підвіконні й слухала. Вона була рада, що дівчинка знає про колючки, бо ж вони з матір'ю видряпалися на дуже темну гору. І володар цієї гори – о так, Фея все про нього знала – сидів унизу

в кабінеті, в кімнаті за млиновим колесом, і шліфував кишеньковий годинник свого батька – ще одного батька, який помер на іншій війні.

– Троянду покинули і забули, – сказала Офелія, тулячись щокою до живота матері. – На вершині тої холодної, темної гори. Довіку самотню, повік-віків.

Дівчинка не знала – але це вона розповіла братові про його батька.

5. Батьки й сини

Відаль щовечора чистив батьків кишеньковий годинник – і то був єдиний час, коли він знімав рукавички. Кімната, у якій капітан влаштував собі кабінет, була просто за велетенським млиновим колесом. Його величезні спиці закривали більшість задньої стіни, й іноді Відалеві здавалося, ніби він живе всередині годинника. Чомусь це його навіть заспокоювало. Він полірував срібну покришку з багатим гравіюванням і протирав пил із коліщаток так ніжно, ніби торкався живої істоти.

Часом дорогі для нас речі розповідають про нас навіть більше, ніж те, кого ми любимо. Скло на годиннику тріснуло в руках Відалевого батька у мить його смерті, і його син сприйняв це за доказ, що речам не страшна смерть, якщо тримати їх у чистоті й повному порядку.

Його батько був героєм. Відаль виріс із цією думкою. Він сотворив себе на цій вірі. Справжнім чоловіком. І майже завжди ця думка викликала у нього спогад про той день, коли вони з батьком поїхали на скелі Віллануева. Зубчасті скелі над морем, шпичасті камені вниз – і висота у тридцять з лишком метрів падіння. Батько лагідно підвів його до краю, а коли син відсахнувся – міцно схопив за плечі і змусив зазирнути в провалля.

– Відчуваєш цей страх? – запитав батько. – Ніколи його не забувай. Ось як має відчуватися твоя слабкість – коли тобі схочеться забути про службу батьківщині або своє місце в житті. Коли перед тобою буде смерть або честь. І якщо ти зрадиш свою країну, своє ім'я чи своїх предків – це те ж саме, що ступити звідси униз. Провалля перед тобою буде невидиме, але не менш реальне. Ніколи цього не забувай, сину мій...

У двері постукали, і минуле відступило перед теперішнім. Стукали тихо, і відразу стало зрозуміло, хто саме проситься увійти.

Відаль насупився. Він ненавидів, коли переривали його вечірній ритуал.

– Заходьте, – гукнув він, не відводячи погляду від блискучих нутрошів годинника.

– Capitan.

Доктор Феррейра ступав так само тихо й обережно, як і говорив. Він спинився за крок від столу.

- Як вона? - запитав Відаль.

Коліщатка кишенькового годинника запустили свій досконалий ритм, ще раз доводячи, що у добре встановленого порядку не буває кінця. Безсмертя потребує чистоти й порядку. І звісно, що зовсім не потребує серця. Серце так легко збивається з ритму, а під кінець і зовсім затихає, хоч як за ним доглядай.

- Дуже слабка, - відповів доктор Феррейра.

Тихо і м'яко відповів, звісно. У цьому була суть лікаря. М'який одяг, тихий голос, лагідні очі. Капітан знав - він би зламав його легко, як шию кролика.

- Я влаштую їй спокій і відпочинок, - сказав він. - Спатиму тут унизу.

Так однаково простіше. Він уже втомився від Кармен. Він легко втомлювався від усіх жінок. Ті зазвичай прагнули підібратися надто близько. Відаль ні з ким не прагнув такої близькості. Там починається вразливість. Порядок губиться в присутності любові. Навіть бажання заморочує розум, поки його не задовольниш і не забудеш. Жінки цього не розуміли.

- А мій син? - запитав.

Його цікавила виключно дитина. Без сина чоловік смертний.

Лікар глянув на нього з подивом. За тими окулярами в срібній оправі його очі завжди дивилися злегка здивовано. Він уже розтулив було рота, щоб відповісти у звичній м'якій манері, коли на порозі з'явилися Гарсес і Серрано.

- Capitan!

Відаль помахом руки наказав їм зачекати. Вираз страху на їхніх обличчях як завжди приніс йому насолоду. Він навіть на мить забув, яка це жалюгідна місцина, так далеко від міст та поля бою, де пишеться історія. Стояти з гарнізоном у цьому брудному, набитому партизанами місці... Але він зробить так, щоб це було того варте. Він сіятиме страх і смерть із такою точністю, що відгомін дійде аж до генералів, які його сюди заслали. Деякі з них воювали з його батьком.

- Мій син! - повторив він, гостро як бритва і нетерпляче. - Як він?

Феррейра так і дивився на капітана ошелешено. «Чи я ще колись зустрічав такого чоловіка?» - здається, запитували його очі.

- Наразі, - відповів він, - немає причин турбуватися.

Відаль потягнувся по цигарку та кашкет.

- Дуже добре, - сказав він і відсунув крісло.

Це означало: геть звідси. Але лікар так і стояв перед столом.

– Вашій дружині не варто було так далеко їхати, Capitan. Не на такому пізньому етапі вагітності.

От дурень. Вівцям не годиться так розмовляти з вовком.

– Ви так вважаєте?

– З професійного погляду. Так, Capitan, я так вважаю.

Відаль узяв формений кашкет під пахву й повільно обійшов довкола стола. Він височів над Феррейрою.

Нічого дивного. Лікар був дрібним чоловічком. Із зализинами, нечупарною бородою – він скидався на жалюгідного стариганя. Відалеві подобалося гладке після гострої бритви підборіддя. До чоловіків на кшталт Феррейри він відчував хіба зневагу. Хто рятує життя у світі, де головне – вбивати?

– Син, – спокійно зазначив капітан, – має народитися там, де перебуває його батько.

Дурень. Відаль попрямував до дверей, і цигарковий дим потягнувся за ним крізь ледве освічену кімнату. Капітан не любив світло. Йому подобалося бачити власну темряву. Він уже був майже біля дверей, коли Феррейра знову подав свій дратівливо лагідний голос.

– Capitan, а чому ви певні, що народиться хлопчик?

Відаль повернувся до нього з посмішкою, уп'явся в обличчя чорними, мов сажа, очима. Він умів глянути так, ніби вгання ножа між ребра.

– Ідіть уже, – велів.

По Феррейрі було видно, що він відчув того ножа.

* * *

Чергові солдати затримали двох браконьєрів, які полювали на кроликів після комендантської години. Відаль здивувався, що Гарсес покликав його через таку дрібницю. Всі офіцери знали, як капітан ненавидить, коли його турбують о такий порі.

Охлялий серпик місяця вже зійшов на небо, коли вони вийшли з млина.

– О восьмій ми помітили рух у північно-західному секторі, – доповів Гарсес дорогою через подвір'я. – Звучали постріли. Сержант Байона обшукав місцевість і затримав підозрюваних.

Він завжди говорив так, ніби надиктовує.

Бранці – один старий, другий зовсім юнак – зблідли, як помарнілий місяць. Одежа їхня була брудна й подерта лісовими кущами, очі потьмяніли від почуття провини та страху.

- Capitan, - почав молодший, поки Відаль їх мовчки роздивлявся, - це мій батько. - Він показав на старшого. - Він чесна людина.

- Це вже я судитиму. - Хоча Відаль і любив страх на чужих обличчях, та однаково дратувався. - І кашкета зніми, офіцер перед тобою.

Син стягнув поношеного кашкета. Капітан знав, чому хлопчина відводить очі. Брудний селяк! Він був гордий - із голосу було чути. Але й достатньо розумний, щоб скумекати, наскільки це не сподобається тим, хто його спіймав.

- При них знайшли зброю. - Серрано подав Відалеві стару гвинтівку. - З неї стріляли.

- Ми на кроликів полювали! - хлопець був гордий і не розумів, із ким має справу.

- Я давав тобі слово?

Старому від страху підгиналися коліна. Він боявся за сина. Один із солдатів зісмикнув наплічника з його скоцюрблених плечей і передав капітанові. Той витягнув із середини зачитаний на вигляд кишеньковий календар, що його республіканський уряд роздавав усім фермерам. На задній обкладинці був республіканський прапор. Відаль скривився і прочитав гасло.

- «Ні бога, ні держави, ні пана». Он як.

- Червона пропаганда, Capitan! - Серрано дивився з гордістю та полегшенням, що не просто так потурбував свого капітана через двох брудних селяків.

Може, ці двоє - навіть серед повстанців проти генерала Франко, на яких солдати й полюють у цьому проклятому лісі.

- Це не пропаганда! - заперечив син.

- Ш-ш-ш.

Солдати розпізнали погрозу в попередженні Відаля, але дурний молодий павич надто прагнув захистити батька. Любов убиває різними способами.

- Це лишень старий календар, Capitan!

Ні, хлопець не затикався.

- Ми просто фермери, - подав голос батько, намагаючись відвернути увагу капітана від сина.

- Що ще? - Відалеві подобалося, коли в нього вимолювали життя.

- Я пішов у ліс полювати на кроликів. Для моїх двох дочок. Вони похворіли.

Капітан витягнув із наплічника пляшку, понюхав. Вода. Щоб насолоджуватися процесом, потрібен спокій.

Порядок. Навіть у цьому.

– Кроликів... – повторив він. – Справді?

Він знав, що син ускочить у пастку. О так, Відаль знав своє діло. Генералам не варто було марнувати його таланти в цьому лісі. Він міг би вершити великі справи.

– Capitan, з усією повагою, – озвався син, – якщо мій батько каже, що полював на кроликів, значить, він полював на кроликів.

Гордість в очах він сховав, опустивши погляд, але вуста його зрадили.

Спокійно. Ось як це робиться.

Відаль розбив пляшку з водою об лице молодого павича. Тоді всадив гострий край йому в око. І знову. І знову. «Випусти лють, інакше вона поглине тебе». Скло різало та кололо, обертаючи шкіру та плоть на криваве місиво.

Батько кричав голосніше за сина, темні сльози текли його брудними щоками.

– Убив! Ти його вбив! Убивця!

Відаль вистрелив йому в груди. Та й скільки у сухореброго тих грудей. Кулі швидко знайшли його серце. Дві кулі – прошивши брудний, обірваний одяг, зламавши крихкі кістки.

Син ще ворухився, притискаючи червоні, залиті власною кров'ю руки до зяючих ран на обличчі. Що за безлад. Відаль і його застрелив. Під блідим серпиком місяця.

Ліс дивився так само тихо, як і його солдати.

Капітан витер рукавички об наплічник, тоді перевернув його й висипав увесь вміст на землю. Папери. Ще папери. І два впольовані кролики. Відаль їх підняв. Дрібні та сухі, кістки і шерсть. Хіба на гуляш вистачить.

– Може, наступного разу ви навчитесь краще обшукувати цих падлюк, – сказав він Серрано, – перш ніж побіжите по мене.

– Так, Capitan.

Як вони всі позаклякали.

«Що?» – Відаль обвів їх зухвалим поглядом. Так. У нього крутий норов. Що вони тепер думають, дивлячись на два трупи під ногами? Що їхні батьки і брати також селяни? Що вони також люблять своїх дочок і синів? Що одного дня він так само вчинить із ними?

Можливо.

«Ми тут усі вовки, – хотілося йому сказати. – Вчіться в мене».

Обіцянка скульптора

Колись давно був собі молодий скульптор на ім'я Сінтоло. Він служив королю підземного царства – так глибоко під землею, що ні сонячні промені, ні сяйво місяця туди не сягали. Прикрашав королівський сад вирізьбленими з рубінів квітами та фонтанами з малахітів. Вирізьбив бюст короля та бюст королеви, настільки життєподібні, що усім здавалося, варто лишень підійти ближче – розчуєш подих.

Їхня єдина донька, принцеса Моанна, любила спостерігати, як він працює, але Сінтоло ніяк не вдавалося виліпити її подобу.

– Я не можу так довго всидіти, Сінтоло, – говорила вона. – Стільки ще треба зробити і стільки побачити.

А одного дня Моанна зникла. І скульптор згадав, як часто вона розпитувала його про сонце і місяць, і чи він знає, який вигляд мають дерева, чие коріння обплітало стелю її спальні, в наземному світі.

Король і королева так тужили, що їхні зітхання ширилися по всьому Підземному Королівству, а сльози вкривали рубінові квіти, наче роса. Фавн, їхній радник з усього, що стосувалося підземних звірів та священних істот, вислав своїх посланців – кажанів і фей, кроликів і ворон – повернути Моанну додому. Але всі їхні пошуки не допомогли.

Принцесу шукали вже 330 років, аж якоїсь ночі Фавн завітав до майстерні Сінтоло, де скульптор заснув за роботою. Він прагнув розрадити його та її Королівські Величності дарунком – вирізьбивши личко Моанни з прекрасного місячного каменю. Але хоч як напружував пам'ять, так і не пригадав рис її обличчя.

– У мене для тебе завдання, Сінтоло, – повідомив Фавн, – і невдачі я не дозволю. Я хочу, щоб із землі Верхнього Королівства вирости численні статуї королеви і короля – стільки, як листя у папороті. Подужаєш?

Сінтоло не знав, чи подужає, але ніхто не наважувався перечити Фавнові – той був відомий своїм норовом та впливом на короля. Тож скульптор узявся до роботи. Рік по тому з-під землі Верхнього Королівства повстали сотні кам'яних колон із сумними обличчями батьків Моанни та з надією Фавна, що одного дня загублена принцеса проходитиме повз і згадає, хто вона та звідки. А втім, минуло багато років, а про принцесу не було жодної звісточки. І надія зачахла в Підземному Королівстві, як квітка без дощу.

Сінтоло постарів, але не міг витримати думки, що помре, перш ніж його талант поверне його королівським володарям загублену дитину. Тож він попросив аудієнції з Фавном.

Коли скульптор зайшов до нього, Фавн саме годував рій фей, які йому служили. Годував їх власними слізьми, щоб нагадати їм про Моанну, оскільки феї досить забудькуваті істоти.

– Ваша рогатосте, – промовив скульптор, – чи можна мені знову спробувати свої скромні здібності для пошуку загубленої принцеси?

– І як ти збираєшся це зробити? – запитав Фавн, поки феї злизували наступну сльозу з його пазурів.

– Будь ласка, дозвольте мені не відповідати, – попрохав Сінтоло. – Я ще не знаю, чи мої руки зуміють утілити те, що задумав розум. Але сподіваюся, попри мою тишу, ви погодитеся мені позувати. Я вирізьблю вас.

– Мене? – здивувався Фавн.

Але на обличчі старого скульптора він побачив пристрасть, терпіння та найціннішу в часи відчаю чесноту – надію. Тож він відклав усі інші обов'язки – а їх у Фавна було багато – і терпляче позував скульптору.

Для цієї статуї Сінтоло вибрав не камінь. Він різьбив подобу Фавна з дерева, бо дерево завжди пам'ятає, як було колись живим, як дихало і зростало в обох королівствах – і над, і під землею.

Три дні і три ночі Сінтоло різьбив свою статую, а коли сказав Фавнові підвестися зі стільця – слідом підвелася і дерев'яна фігура.

– Накажіть йому знайти її, ваша рогастосте, – мовив скульптор. – Я обіцяю, що він не матиме ні смерті, ні відпочинку, доки цього не зробить.

Фавн усміхнувся, бо помітив ще одну рідкісну рису на обличчі старого – віру. Віру в своє мистецтво та в його силу. І вперше за багато років Фавн знову дозволив собі надію.

Але у Верхньому Королівстві багато доріг, і хоча творіння скульптора обійшло ліси і пустелі, гори та полонини, а не змогло знайти загублену принцесу й виконати обіцянку свого творця. Сінтоло був у відчаї, а коли Смерть постукала в двері його майстерні, він не відмовив їй, а пішов услід за нею, сподіваючись звільнитися від своєї невдачі у землях забуття.

Смерть Сінтоло відгукнулася в його творінні різким болем. Його дерев'яне тіло, постаріле і знищене вітром, дощем та довгими дорогами пошуку, залякло від суму. Ноги відмовилися йти далі. Дві колони вирости з-поміж чагарників при стежці, якою воно йшло. З цих колон сумно дивилися обличчя королеви та короля, чию доньку воно намарне так довго шукало. Налаштоване здійснити своє призначення, створіння витягнуло праве око й поклато на лісову стежку. Тоді задубілими ногами дочовгало до чагарників і обернулося на камінь поруч із королем та королевою, яких підвело – роззявивши рота в останньому закам'янілому зітханні.

Око – довічний свідок таланту старого скульптора – пролежало на мокрій землі незліченні ночі та дні. Аж поки одного дня три чорні автівки не проїхали лісовою дорогою. Вони зупинилися під старим деревом, і з однієї з них вийшла дівчинка. Крокуючи по стежині, вона наступила на око, вирізьблене колись Сінтоло. Підняла його й роззирнулася, шукаючи, звідки воно взялося. Побачила три понижені часом колони, але не впізнала їхніх облич. Надто багато років минуло.

Зате вона помітила, що одній із колон бракує ока. Тож підійшла крізь чагарники до колони, яка колись була дерев'яним фавном, створеним Сінтоло. Око зі стежки досконало пасувало до діри на підточеному обличчі, і тої миті, в залі так глибоко під ногами дівчинки, що тільки найвищі дерева могли сягнути туди корінням, Фавн підвів голову.

– Нарешті! – прошепотів він.

Він відніс один із рубінів з королівського саду на могилу Сінтоло й послав одну зі своїх фей знайти дівчину.

6. У лабіринт

Офелія прокинулася від звуку тріпотіння крилець. Сухий хітиновий шелест: коротке і сердите шурх-шурх, тоді – щось запурхало в темряві. Камін та свічки вже загасли. Було так холодно.

– Мамо, – прошепотіла вона. – Прокинься! Щось рухається в кімнаті.

Але мати не прокидалася. Краплі доктора Феррейри затягнули її у сон глибокий, мовби колодязь, й Офелія сіла, здригнулася від холоду, хоча поверх нічної сорочки мала вовняний светр – і прислухалася...

Ось!

А зараз просто над головою! Дівчинка відкинула ковдру, хотіла встати, щоб увімкнути світло, але тут же відсмикнула ногу – щось черкнуло її гомілку.

А потім вона побачила.

Фея-комашка сиділа на узніжжі ліжка, тремтіла шупиками, махала довгастими передніми лапками і стрекотіла мовою, яка – Офелія була певна – походила просто з її книжок. Дівчинка затамувала подих: крилата істота поповзла узніжжям униз, скочила на ковдру й рушила до Офелії на твердих лапках, долаючи величезне вовняне поле. Аж коли вона спинилася недалечко, Офелія з подивом зауважила, що вже не боїться. Так, стало зовсім не страшно! Було лиш радісно, ніби давня подруга знайшла її у цій темній, холодній кімнаті.

– Привіт! – прошепотіла Офелія. – Ти за мною прослідкувала?

Щупики здригнулися, гостя заклацала своєю дивною мовою, і цей звук нагадав дівчинці батькову швейну машинку – як голка м'яко стукалася об гудзик, коли він шив нову сукню для її лялечки.

– Ти – Фея, чи не так?

Гостя, здавалося, не була певна.

– Зачекай! – Офелія взяла книжку казок із тумбочки і прогорнула до сторінки з чорним силуетом-витинанкою, яку так часто розглядала.

– Ось! – вона показала гості сторінку. – Бачиш? Оце – Фея.

«Ну. Якщо дівчинка так вважає». Гостя вирішила підіграти. Звелася на задні лапки, повернулася до дівчинки спиною, скинула щупики і вподобила сухорляве, довгасте тіло до маленької жінки на картинці. В процесі перетворення злегка поміняла форму крилець, щоб ті стали схожими на листочки. Тоді підняла вже людські долоньки і, погладивши гострі вуха новими пальчиками, ще раз порівняла свою нову форму із зображенням. Так. Успішна метаморфоза. Може, тепер ця форма стане її улюбленою, хоча яких тільки форм вона вже набувала за своє безсмертне життя. Мінливість була для неї природною. То була частина її магії та улюблена гра.

Але зараз час виконати завдання, з яким її послали на млин. Вона підлетіла до дівчинки на нових крильцях і завзято її покликала. «Ходи зі мною!» – закликала вона так само нагально, як їй наказував пан. А він був не надто терплячий.

– Ти кличеш мене з собою? Надвір? Куди?

Стільки запитань. Люди люблять ставити запитання, та зазвичай не дуже шукають відповідей. Фея підлетіла до дверей. Крильця-листочки служили вірно, але вона ще не вирішила щодо цього тіла. Комашине тіло було швидше і легше.

Байдуже. Пан чекає.

Офелія не відчувала страху – ні як взувалася, ні як вийшла з будинку вслід за Феєю. Здавалося, вона вже колись отак ходила за Феями. Та й хіба можна не вірити Феї, навіть якщо та приходить посеред ночі? Мабуть, усі завжди вірять. Коли Фея веде, потрібно йти. Так писало в книжках, а хіба казки не правдивіші, ніж те, що дорослі видають за реальність? Дорослі відмовляються говорити, лише книжки говорять із тобою про все – про Життя. Смерть. Добро і Зло. І решту дійсно важливих у житті речей.

Дівчинка не здивувалася, коли з темряви перед нею постала кам'яна арка.

Фея пролетіла під аркою. Мерседес не було поруч, і ніхто не спинив Офелію – не цього разу. Старовинні кам'яні стіни лабіринту здіймалися ліворуч та праворуч. І водили, водили її безкінечними колами. Щоразу, коли дівчинка завмирала на повороті, Фея підганяла її. «За мною! За мною!» – Офелія була певна, що саме це вона цвіркотіла, пурхаючи то високо над головою, то десь ізбоку.

Скільки вона вже йшла? Офелія не знала. Високо вгорі над старовинними стінами простягалося нічне небо. Росистий мох вистелював звивисті коридори, і взуття наскрізь промочило. Все було, наче уві сні – а вві сні не буває часу. Аж ураз стіни розійшлися, і дівчинка ступила на широкий внутрішній дворик у серці лабіринту. У центрі дворика, прямо посеред землі, розчався глибокий кам'яний колодязь зі сходами, що вели вниз. Офелії не видно було, скільки там сходинок – здавалося, без кінця. Унизу їх ковтала темрява. З колодязної ями війнуло вологою, і дівчинка знову відчувала укол страху, але і потяг до пригод.

Фея застрекотіла і спурхнула вниз – Офелія ступила на сходи слідом. Спускалася дедалі глибше і глибше під землю услід за Феєю. Сходи вели аж до дна колодязя, тільки там не було води, лише вирізьблений моноліт, подібний до тих, які вона бачила в лісі. Ніби такий же древній, але вищий, оточений кам'яними каналами, глибоко врізаними в підлогу. Ці рівчаки також складалися в лабіринт – копію того, що нагорі. У тінях за монолітом почувся шурхіт, ніби ворухиться щось велике, і оттепер Офелія сильно злякалася. Але Фея і далі підганяла її вперед. Нарешті, дівчинка зійшла з останньої сходинки і ступила на дно колодязя.

– Агов? – покликала Офелія. – Тут хтось є?

Десь ніби шуміла вода й гуділо відлуння її власних кроків.

– Луна! – гукнула вона, поки Фея кружляла довкола колони. – Від-луу-нняаааа!

Щоб відігнати тишу.

Фея сіла на стовбур засохлого дерева. Принаймні спершу Офелія так подумала. Але щойно крилата істота торкнулася долоньками вузлуватої поверхні, воно здригнулося, і те, що здалося дівчинці старим покрученим стовбуром – потягнулося, випрямилось і розвернулося до неї обличчям.

Хай що це було, воно було велетенське – і мало гігантські закручені роги на здоровенній голові. Офелія ще в житті не бачила подібного обличчя. Котячі очі пильно її розглядали. Цапина борода ховала підборіддя, а на щоках та на лобі випиналися такі самі символи, як різьблення на колоні. Плетиво з моху та сухих лоз припинало його до стіни, і коли воно нарешті вирвалося з цих пут, Офелія помітила, що тіло у нього напівлюдське, а напівцапине. Комахи та грудки землі сипалися з його неповороткого тіла, і кості його так скрипіли від кожного руху, ніби воно занадто довго простояло в цих тінях.

– Ах! Це ви! – вигукнув він.

Так, Офелія була певна, що це саме «він».

– Ви повернулися!

Істота незграбно ступила до Офелії, розставивши бліді, пазуристі пальці, подібні на коріння. Перед нею і справді був велетень – набагато вищий за людину, з копитами на ногах, що нагадували цапові задні лапи. Його очі за формою були, як у кота, але блакитні-блакитні, ніби вкрадені клапті неба,

з майже невидимими зіницями. А шкіра нагадувала потріскану, зарослу кору, ніби він сидів тут століттями і чекав...

Фея гордо стрекотала. Вона привела дівчинку, як наказав їй пан.

– Дивіться! Ану погляньте, кого привела ваша сестра! – промуркотів він і розпустив дерев'яну торбину, що висіла у нього на грудях через плече.

Звідти вилетіли дві Феї, прибравши такої ж форми, яку їхня сестра скопювала зі сторінок книжки.

Їхній рогатий пан розсміявся від захвату, коли вони запурхали довкруг Офелії – вона ж тільки міцніше стискала у пальцях светр, накинутий на нічну сорочку. На дні колодязя було холодно й вогко. Не дивно, що пан Фей так заляк. Хоча, може, він просто старий. Здавалося, що старий. Древній.

– Мене звуть Офелія, – назвалася дівчинка якомога сміливішим голосом, ніби її зовсім не лякають його роги та дивні блакитні очі. – А вас?

– Мене? – перепитала істота, показавши на своє висохле тіло. – Ха!

Він махнув рукою, ніби ім'я – то найменша в світі дрібничка.

– Хтось називає мене Паном. Але в мене було стільки імен! – він посунув уперед закріпленіми ногами. – Старих імен, вимовити які під силу хіба деревам та вітру...

І він зник за монолітом, але голос його – хрипкий, заворожливий – долинав і звідти.

– Я – гора, я – ліс і земля. Я... арргх... – він заблеяв, як цап, і знову з'явився перед очима.

Зараз він здавався Офелії водночас старим і юним.

– Я... – затрусив він руками і закричав, як старий баран, – Фавн! І я завжди був, е і назавжди лишуся вашим смиренним слугою, ваша високосте.

Офелії відібрало мову, коли той із важким скрипом опустив увінчану рогами голову і схилився перед нею у глибокому поклоні. «Ваша високосте?» О ні. Він сплутав її з кимось! Звісно. І як вона раніше не здогадалася? Чого б то Феї по неї приходили? Вона лишень донька кравця.

– Ні! – нарешті спромоглася сказати вона й позадкувала. – Ні, я...

Фавн підвів голову і виструнчив зашкарублу спину.

– Ви – принцеса Моанна.

– Ні, ні! – запротестувала Офелія. – Я...

– Донька короля Підземного світу, – обірвав її Фавн.

Про що це він? Його слова злякали дівчинку більше, ніж темна ніч чи це незнайоме місце далеко від теплого маминого ліжка. Хоч як ми прагнемо дива, але справжня магія – страшна річ.

– Ні! Ні! – знову заперечила вона. – Мене звуть Офелія. Моя мама – швачка, а тато був кравцем. Повірте мені.

Офелія відчувала Фавнове нетерпіння, коли він твердо похитав рогатою головою, але помітила й смішок на його візерунчастому обличчі.

– Нісенітниці, ваша високосте. Ви, – він указав на неї пазуристим пальцем, – народилися не з людської утроби. Вас породив місяць.

Феї енергійно закивали на згоду. Місячний промінь спустився на дно колодязя, ніби на підтвердження його слів, та осяяв крильця Фей сріблом.

– Гляньте на своє ліве плече, – порадив Фавн. – І побачите родимку, що доведе мою правду.

Офелія зиркнула на своє ліве плече, але не наважилася задирати рукав. Вона не знала, чого боїться більше: що Фавн говорить правду, чи що він бреше.

«Принцеса!»

– За наказом вашого істинного батька ми відчиняли портали по всьому світу, щоб ви могли повернутися. Це – останній. – Фавн показав на залу, посеред якої вони стояли. – Але перш ніж вам буде дозволено вернутися в його королівство, потрібно переконатися, що ваша сутність вціліла і ви не стали смертною. Щоб довести це... – Він знову потягнувся в торбу, – до наступної повні вам треба виконати три завдання.

Він витягнув із торби книгу, таку велику, що вона й не мала б туди поміститися. Обкладинка була з коричневої шкіри.

– Це – «Книга Перехресть», – прорік Фавн і передав важку книгу Офелії.

Рельєфні візерунки на його чолі рябіли, наче поверхня води після дотику вітерцю.

– Розгортайте її тільки на самоті...

Далі він дав їй малий мішечок. Офелія струснула його в долоні, і там щось заторохкотіло всередині. Фавн так і не пояснив, що з цим потрібно зробити, просто дивився на неї своїми блакитними очима.

– Ця книга покаже ваше майбутнє, – сказав він і відступив назад у тіні. – І що потрібно зробити.

Книга була настільки велика, що ледве вміщалася Офелії в руках, а коли вона нарешті спромоглася її розгорнути, узагалі ледве втримала.

Сторінки перед нею були порожні.

- Там нічого немає! - скрикнула вона.

Але коли підвела голову, ні Фавна, ні Фей тут уже не було. Тільки нічне небо над головою та зображення лабіринту під ногами.

7. Зуби-леза

Відалева бритва - то була дивовижна річ. Сяче лезо, гостріше за вовчі зуби. Руків'я зі слонової кістки, німецька сталь. Він узяв її з розбитої вітрини однієї із розграбованих барселонських крамничок. То була престижна крамниця джентльменських товарів: дорожні набори, цирульні набори, курильні трубки, ручки та черепащачі гребінці. Але для Відаля ця бритва ніколи не була лише цирульним приладдям. То був інструмент, що дозволяє чоловікові різати і кусати. Ця бритва була його кігтями - його зубами.

Люди - такі вразливі істоти: ні шерсті, ні луски поверх м'якої плоті. Тож Відаль докладно дбав, аби щоранку робити з себе небезпечного звіра. Коли бритва проходила по щоках та підборіддю, її гострота передавалася йому самому. Взагалі, капітанові подобалося уявляти, як бритва перетворює його серце на метал, дотик за дотиком. Подобалося дивитися, як лезо наводить на його обличчі порядок та блиск, якого так бракувало цьому краєві, куди його відправлено у вигнання. Він не спочине, поки цей брудний ліс не очиститься - як гладеньке обличчя, котре він щоранку бачив у дзеркалі, зойно бритва закінчувала свою роботу.

Порядок. Сила. І гарний металевий блиск. Так, ось що він принесе у це місце. Лезо однаково добре справляється і з деревами, і з людьми.

Після обличчя, звісно, наставала черга чобіт. Він так ретельно їх натирав, що шкіра іскрила під вранішнім сонцем. Лискуче-чорні, вони шепотіли «Смерть!», і поки Відаль затагувався димом першої цигарки, то уявляв, як приємно з мелодією його платівки перепліталися б звуки маршу чобіт. Капітан слухав грайливу музику - на противагу до серйозного порядку бритви та чобіт. Це видавало, що жорстокість і смерть для нього - це такий танець.

Відаль саме закінчував натирати чоботи, коли Мерседес зайшла з кавою та хлібом.

Вона не могла не зауважити двох дрібних кроликів на столі поруч із кишеньковим годинником, якого усім заборонено було торкатися. На кухні служниці цілий ранок пліткували про історію з бракон'єрами, які хотіли прогодувати сім'ю, і про те, що з ними зробив Відаль. Із тим батьком та його сином. Мерседес поставила металеве горня з кавою на стіл між кроликами. Стільки жорстокості. Вона її тут надивилася. Іноді жінці здавалося, що цією жорстокістю, як пліснявою, заросло і її серце.

- Мерседес, - кожне звертання капітана звучало як погроза, хоч він зазвичай і говорив до неї тихо й м'яко, як кіт, у якого пазурі до пори

ховаються під оксамитовими пучками. – Приготуй цих кроликів сьогодні на вечерю.

Вона підняла їх і роздивилася худі тільця.

– Замолоді для цілої вечері.

«Де ці хворі дівчатка, яких мали прогодувати ці кролики?» – подумала вона. На подвір'ї один із солдатів перекривляв, як старий благав за синове життя. І сміявся, розказуючи, як Відаль убив їх обох. Чи вони народилися такі жорстокі, всі ці солдати, що ріжуть, палять та вбивають? Колись вони також були дітьми, як Офелія. Мерседес боялася за неї. Дівчинка надто невинна для цього місця, а її матері не вистачить сили її захистити. Кармен була з тих жінок, що шукають сили в чоловіках, замість черпати її у власному серці.

– Що ж, – вирішив Відаль, – тоді хай буде горня підливи та м'ясо із задніх лап.

– Так, se?or, – Мерседес змусила себе дивитися йому прямо у вічі.

Не опустила погляд, коли він підвівся з крісла, хоч і боялася, що він помітить ненависть у її очах. Але якщо вона відведе погляд, капітан припустить страх і провину – а це значно небезпечніше. Провина викличе його підозру, а страх розбудить його жагу.

– Каву пересмажили трохи, – йому подобалося стояти майже впритул. – Спробуй сама.

Мерседес підняла чорне металеве горня лівою рукою – у правій вона тримала кроликів. Убитий молодняк. «Ти скоро закінчиш, як і вони, Мерседес, – шепотіло її серце. – Якщо не зупинишся».

Відаль уважно спостерігав.

– Перевіряй такі речі, Мерседес. Ти ж економка.

Він поклав долоню – таку гладку і таку чисту – їй на плече. Вона пожаліла, що сукня така тонка, коли чоловік повільно повів пальцями вниз, по її руці. Тканина була вже така стара і заплана, що Мерседес відчувала його пальці немовби прямо на шкірі.

– Як забажаєте, se?or.

Відаль був дуже ласий до жінок, хоча всі вони знали, як він їх зневажає. Мерседес подумала – невже матір Офелії не помітила зневаги в його очах, коли він тримав її в обіймах?

Чоловік не зупинив її, коли вона вийшла з кімнати, але Мерседес відчувала його погляд поміж лопатками, наче кінчик ножа.

Вона віднесла кроликів на кухню та переказала кухарці Маріані, що капітан поскаржився на її каву.

– Розцяцьканий шмаркач! – відрізала та.

Решта служниць розсміялися. Роза, Емілія, Валерія... більшість із них не мали причин боятися капітана, бо рідко бачили його особисто. Не хотіли бачити, що виробляють капітан і його солдати. Хотілося б і Мерседес такої ж сліпоти. Втім, може, старші жінки надивилися уже всього до байдужості.

– Треба на вечерю ще курча та яловичину.

Мерседес налила два відра гарячої води – одна зі служниць нагріла. Мати Офелії просила воду для ванни.

– Ще курча та яловичину? А де ж їх узяти? – не вгавала кухарка.

Маріана була з ближнього села, в неї двоє синів були у війську. «Чоловіки хочуть війни, – любила повторювати вона. – Така їхня природа». І їм байдуже, за що воювати. А що тоді залишається жінкам?

– Він усіх запросив, – сказала Мерседес. – Священника, генерала, лікаря, мера з дружиною... і їх треба нагодувати.

– А їдять вони всі більше, ніж стадо голодних свиней! – кухарка гукнула їй услід, коли Мерседес понесла відра до сходів.

Служниці сміялися, витираючи кролячу кров зі столу.

Вони не хотіли знати.

8. Принцеса

Офелія не розповіла матері ні про лабіринт, ні про Фавна. Поки по неї не прийшла Фея, дівчинці здавалося, що вони з матір'ю такі близькі. Але Фавнові слова лунали їй у голові, коли вона заповзла назад у тепле ліжко, й Офелія лежала у темряві, дивилася на материне лице і думала, чи справді вона не її дочка.

«Півмісяць. Мама».

Їй стало так соромно, коли бліде ранкове світло пробилось крізь запорошені вікна в кімнату і мати всміхнулася їй і поцілувала чоло, ніби цілунком прагнула вигнати ці думки.

«Не зрадь її! – наказала собі Офелія, коли Мерседес зі ще одною служницею наповнили купіль в прилеглий ванній кімнаті. – Вона така самотня! Така ж, як я...» Купіль була як із найбагатшого дому великого міста. Та сама війна, що вбила її батька, зруйнувала багато таких будинків, й Офелія часто гралася на руїнах із друзями. Вони уявляли себе привидами дітей, які колись мешкали в покинутих зараз кімнатах.

- Це не для мене ванна, Офеліє. А для тебе! Вставай!

Мати всміхнулася їй, але дівчинка знала, що ця усмішка належиться Вовкові. Кармен хотіла, щоб донька була чиста і причепурена для капітана – розчесане волосся, блискучі черевики. Очі матері туманилися, а бліді щоки рожевіли, коли той був поруч, хоча Вовк майже ніколи не звертав на неї уваги.

Офелії хотілося розказати Мерседес про Фавна – може, тому, що вона застерігала її від лабіринту. А може, бо у Мерседес також були таємниці. В її очах Офелія знаходила розуміння світу, якого не бачила в маминих.

- Офеліє!

Мати цього ранку в білій сукні скидалася на наречену. Слухняно сиділа в інвалідному візку, ніби Вовк украв її ноги. Він її покалічив. Вона раніше й на кухні готувала пританцьовуючи. Батько Офелії це так любив. А донька вмошувалася йому на колінах, і вони разом нею милувалися.

- У твого батька сьогодні звана вечір. Дивися, що я для тебе приготувала!

Сукня в маминих руках була зелена, як ліс.

- Тобі подобається? – вона погладила шовковисту тканину. – Я багато віддала б за таку сукню в твоєму віці! До неї я ще дошила білий фартушок. А поглянь, які черевики!

Черевики були чорні й блискучі, як солдатські чоботи. Вони не пасували до цього лісу – як і сукня, хоч яка зелена.

- Тобі подобаються?

Мати дивилася широкими від запалу очима. Наче дівчинка, яку насварили, і тепер їй дуже хочеться прислужитися. Офелії було їй шкода і соромно за неї водночас.

- Так, Мама[5 – Матусю (ісп.).], – пробурмотіла вона. – Так, вони дуже гарні.

Мамині очі стали тривожні. «Допоможи мені, – благали вони. – Поможи мені догодити йому». В Офелії похолоділи ноги. Ніби вона знову в лабіринті, і тіні його стін криють темрявою її серце.

- Іди, – мати опустила важкі від розчарування повіки. – Іди у ванну, поки вода не охолола.

Стільки стібків...

Кармен стільки годин витратила на цю сукню, що не хотіла бачити правду в доньчиних очах: вона пошила цю сукню не для Офелії, а для чоловіка, якого своїй дитині наказала кликати «батьком», хоча це звання належало іншому, вже мертвому.

Усі ми розповідаємо собі власні казки. «У цій сукні він полюбить мою донечку», – цю казку розповідала собі Кармен Кардосо, хоча серцем чула, що Відаля цікавить тільки його ненароджена ще дитина. Страшний гріх – зрадити власне дитя заради нового кохання, і пальці Кармен тремтіли, коли вона розщипала на сукні гудзики. З усміхом на обличчі, вдаючи, ніби життя і кохання – такі, як їй хочеться.

* * *

Ванна кімната повнилася білою парю, теплою і вологою – Офелія відчула її на шкірі, щойно зачинила за собою двері. Сама купіль скидалася на білий порцеляновий човен, готовий відчалювати на місяць, але гаряча вода не була причиною, чому Офелії хотілося побути самій.

Вона сховала Фавнову книжку з мішечком у ванній за батареєю вчора вночі, щоб мати їх не знайшла. Це була її таємниця. Поза тим, що мама не любила книжки, Офелія ще боялася, щоб Фавнові подарунки не втратили магію від чужого погляду або дотику.

Книга була важезна – дівчинка сіла на краєчок купелі, і то ледь втримала фоліант на колінах. Шкіряна обгортка на дотик була, як зашкарубла дерев'яна кора, а сторінки лишалися порожніми, але звідкись Офелія знала – це ненадовго. Все насправді важливе ховається від очей. Вона була ще достатньо юна, щоб це розуміти.

І справді, одна з порожніх сторінок засочилася коричневим та світло-зеленим чорнилом, варто було Офелії торкнутися її. На правій сторінці з'явилося зображення ропухи, тоді руки, тоді лабіринту. Квіти вкрили краї сторінки, а по центру намалювалося дерево – старе та покорчене. Дві голі гілки закрутилися вниз, як роги, а стовбур тріснув надвое і струхлявів.

Всередині у дуплі на колінах стояла дівчинка й дивилася на Офелію. Босонога, але в зеленій сукні та в білому фартушкові – просто як ті, що Офелії дала мати. Щойно вся права сторінка заповнилася ілюстраціями, на лівій почали проступати коричневі літери, виведені таким старомодним шрифтом, ніби невидимий ілюстратор писав їх пензлем із хвоста куниці. Літери були такі гарні, що якусь мить Офелія ними просто милувалася, а тільки потім почала читати:

Колись давно, коли ще ліси були молодими,

вони були домом для створінь,

сповнених магії та чудес...

– Офеліє! – мати постукала в двері. – Швидше! Хочу подивитися, як на тобі сидить сукня. Я хочу, щоб ти була гарною. Для капітана.

Зрада...

Офелія встала перед дзеркалом. Скло заприло від пари і затуманилося. Дівчинка спустила халат із лівого плеча.

– Ти будеш як принцеса! – гукнула мати з тамтого боку дверей.

Офелія розглядала своє відображення.

Ось воно: серпик місяця і три зірки навколо – чітко, ніби хтось намалював їй на шкірі тією ж сепією, якою покрилися книжкові сторінки. Фавн сказав правду.

– Принцеса, – прошепотіла Офелія.

Глянула на своє відображення.

І всміхнулася.

9. Ліки та молоко

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=65301992&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Виноски

2

Капітан (ісп.).

3

Сеньйоре (ісп.).

4

Серденько (ісп.).

5

Матусю (ісп.).